

23 juli 1940

Vrijdagavond stond er plotseling een Duitse overvalwagen met vier bewapende soldaten (geweer in de hand) voor de deur. Er werd aangebeld. Het leek of mijn keel werd dichtgesnoerd, toch liep ik automatisch naar de deur. Er stond een bijbelverkoopster. (Zij had gebeld!). De soldaten moesten aan de overkant van de straat zijn. Een jonge Indische dame werd gearresteerd en meegenomen. In Indië zijn enige duizenden Duitsers geïnterneerd en omdat ze niet worden vrijgelaten, zijn er tegenmaatregelen genomen en worden hier Indische mensen gearresteerd, maar ook bekende figuren die iets met Indië te maken hebben. Ik schrok me dood. Ik had met die jonge vrouw te doen. Misschien laten ze nu in Indië de Duitsers vrij, zodat ook hier de Nederlanders weer in vrijheid worden gesteld.

Paula Bermann ~ Deze ontspoorde wereld

9 september 1943

‘Mijn Inge, wat zal ze blij zijn, ach, konden we maar allemaal bij elkaar zijn. Maar we moeten dubbel voorzichtig zijn, want de wa-mannen voelen dat ze aan de verliezende hand zijn, en de Grüne Polizei zal harder optreden dan ooit. Hans blijft veel binnen. Hij kookt zelf, schrijft hij, en dat gaat hem goed af, hij studeert.

Sonja weet niet wat ze wil. Ze is vandaag bijzonder nerveus, ongeduldig. Ik begrijp dat en toch moet ik vaak streng zijn, en zij begrijpt dat niet. Haar opvattingen zijn veranderd, en ik ben en blijf een ouderwetse vrouw met te veel plichts- en eergevoel, kuisheidszin. Dat begrijpen

de jongelui niet, ze leven in een ontspoorde wereld.’

Van 1940 tot 1944 houdt de Duits-Joodse Paula Bermann een dagboek bij. Een

verslag van de eerste oorlogsjaren in Amsterdam en van de onderduikperiode later in Jutphaas.

Niet alleen de zorg over het lot van haar kinderen, Inge, Hans en Sonja, maken het dagboek beklemmend. Ook beschrijft zij de steeds ingrijpender gevolgen van de Duitse maatregelen om het Joodse deel van de bevolking te isoleren. Daarnaast staat ze stil bij die dubbele identiteit. Duitse voor de Nederlanders, Joodse voor de Duitsers.

Maar ook is het een heel persoonlijk dagboek. Paula Bermann klaagt over het sombere karakter van haar echtgenoot, moppert over het gedrag van haar kinderen en zij voelt zich vaak onbegrepen.

Tegelijkertijd is zij de moeder die ontroerend haar jongste dochter, Sonja, als een dromerig, leergierig meisje beschrijft, die trots is op haar zoon Hans die medicijnen studeert en die de opstandige Inge een pluim geeft voor haar moed.

Het verhaal van een moeder met opgroeiende kinderen in een ontspoorde wereld.

17 februari 1943

‘Ach, de kinderen, als ik die niet zou hebben. Wat verlang ik naar de dood. Ikzelf ben op alles voorbereid, geloof niet dat we de dans ontspringen als het nog lang duurt, maar de kinderen.’

Hoe verder je leest, hoe aangrijpender het dagboek. Al flakkert er zo nu en dan nog een vonkje hoop, de dodendans is niet te ontlopen.

19 maart 1944

De laatste woorden van het dagboek:

‘O hart, houd uit!’

Op 27 januari 1945 overlijdt Paula Bermann in Bergen Belsen.

Vandaag zien we de mistige contouren van een nieuwe ontsporing aan de horizon. De eerste wagons worden weer op de rails gezet.

Het dagboek van Paula Bermann is meer dan een getuigenis van een bittere periode uit onze geschiedenis, het is ook een waarschuwing. Een waarschuwing voor de gevolgen van een wereld die ontspoot.

Paula Bermann - Deze ontspoorde wereld.

Woord vooraf: Arnon Grunberg

Bezorgd door Elma Drayer

Vertaald door Johan H. Winkelman

320 pagina's met illustraties

Euro 22,50

Paperback met flappen

ISBN 978 94 600 3879 2

E-book: ISBN 978946003917 1

Theodor Holman - Opheffer ~ Loop even mee

De Groene Amsterdammer. 5 december 2018.

[...]

We lopen even verder. Daar wonen Ingrid en Linda Bouws. Prachtmeiden. Ze waren ouder dan ik, dus ik begreep meteen dat mijn verliefdheid geen zin had. Onlangs verscheen het oorlogsdagboek van hun grootmoeder Paula Bermann: Deze ontspoorde wereld. Vlak voor het einde van de oorlog wordt Paula verraden en eindigt in Bergen-Belsen, haar kinderen waaronder de moeder van Linda en Ingrid overleven het.

Als ik op het omslag van het boek naar Paula kijk, herken ik Linda en Ingrid.

[...]

De wandeling: <https://www.groene.nl/artikel/loop-even-mee>

Dagblad Trouw - Sylvia Heimans ~

‘Deze ontspoorde wereld’: een indringend dagboek van een onderduikster die een donkere toekomst tegemoet gaat

Trouw - 1 december 2018. Oorlogsdagboeken vormen als geen ander een directe stem uit het verleden, en blijven daarom tot de verbeelding spreken. Ook al - of juist omdat - de oorlog inmiddels meer dan zeventig jaar achter ons ligt. ‘Deze ontspoorde wereld’ is de nalatenschap van een vrouw die 45 was toen Duitsland Nederland binnenviel. Die leeftijd maakt haar dagboek een compleet andere beleving dan de bekende verhalen van jonge vrouwen zoals Anne Frank en Etty Hillesum. Hier geen levenslustige toon, relativering, humor, verliefdheid of perspectief op een naoorlogs leven. Ze hanteert, op een enkele uitzondering na, een feitelijke, beheerste stijl, minder literair, wel adequaat.

Paula Bermann is een keurige Duits-Joodse vrouw die in de jaren twintig trouwde met de Nederlandse Coenraad van Es. In het begin van de oorlog wonen ze met hun drie kinderen in Amsterdam-Zuid. Bermann is dan nog zeer op haar omgeving gericht. Haar eigen kinderen vindt ze egoïstisch, en op straat ziet ze tot haar afkeuring de zedeloosheid toenemen. Haar echtgenoot lijdt na het verlies van zijn werk aan depressies en daar kan ze maar moeilijk begrip voor opbrengen. Financieel hebben ze het goed.

Lees

verder:

<https://www.trouw.nl/deze-ontspoorde-wereld-een-indringend-dagboek>

OBA Live - Elma Drayer over Paula

Bermann - Deze ontspoorde wereld

- Programma begint na 4 minuten en 54 seconden. Even schuiven dus ...

Hoofdgast was Elma Drayer, columniste en vaste medewerker van OBA Live. Zij bewerkte het oorlogsdagboek van Paula Bermann 'Deze ontspoorde wereld', met daarin een indringende beschrijving van wat de Tweede Wereldoorlog en het onderduiken betekende voor het dagelijkse leven van een Amsterdams Joods gezin. Paula en haar man overleefden de oorlog niet, ze werden verraden, opgepakt en via Westerbork naar Bergen-Belsen gedeporteerd. Hun drie kinderen overleefden de oorlog uiteindelijk wel en konden het oorlogsdagboek in veiligheid stellen.

Nelleke Noordervliet had het over hoge en lage cultuur, over elite en volk en over hoe die termen af en toe flink misbruikt worden. Is het redelijk om volkscultuur zoals carnaval en bloemencorso af te zetten tegen concerten van het Concertgebouworkest, zoals VVD-politicus Thierry Aartsen onlangs deed? Of is dit een politiek spel?

Gawie Keyser portretteerde filmmaker en beeldend kunstenaar David Lynch, bekend van films als The Elephant Man, Mulholland Drive en de televisieserie Twin Peaks. Er is nu een nieuwe biografie over hem, er komt een tentoonstelling in het Bonnefantenmuseum in Maastricht met 500 van zijn schilderijen en een aantal van zijn films is digitaal gerestaureerd en draait weer in de bioscoop.

November 2018 ~ Stolperstein

Paula Bermann

November 2018. De Stolperstein voor Paula Bermann is gemaakt. Plaatsing in Konken volgt op nog te bepalen tijdstip.

